

BELGISCHE SENAAT

VERGADERING VAN 10 DECEMBER 1924

Aanvullend verslag uit naam van de Commissie voor de Justitie, belast met het onderzoek van het Wetsontwerp tot hervorming van de Jury.

(Zie de n^{rs} 36, 353, 438, 456, 465, 510 (zittingsjaar 1919-1920), 13, 31, 144, 197 (zittingsjaar 1920-1921) en de Handelingen van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, vergaderingen van 20 Juli en 16 December 1920, 22 en 23 Maart 1921; en de n^{rs} 84, 155, 177 (zittingsjaar 1920-1921), 83 (zittingsjaar 1922-1923) en de Handelingen van den Senaat, vergaderingen van 7 en 12 Juli 1921.)

Aanwezig : De heeren Graaf GOBLET D'ALVIELLA, voorzitter; BRAUN, Baron DE BECKER REMY, DE PIERPONT SURMONT DE VOLSBERGHE, DESWARTE, DU BOST, MAGNETTE, PIRARD, POELAERT, VAN FLETEREN, VAUTHIER en MEYERS, verslaggever.

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

Het wetsontwerp door de Regeering bij den Senaat ingediend is van ingewikkelden aard. Niet alleen heeft het voor doel, zooals zijn titel het aangeeft, grondige wijzigingen te brengen aan de samenstelling van de jury, doch ook, door de afschaffing der bijzitters, den alleensprekenden rechter in te voeren bij het Hof van Assisen. Het stelt buitendien de intrekking voor van de bepaling van artikel 358 van het Wetboek van Strafvordering, dat het Hof van Assisen met het recht bekleedt den vrijgesproken beschuldigde tot betaling van schadeloosstelling aan de burgerlijke partij te veroordeelen. Ten slotte heeft het voor doel de wet van 15 April 1878 op de inrichting der groote assisen te doen intrekken.

Dit zijn tal van vraagstukken van verschillenden aard en van ongelijk belang die de Commissie voor de Justitie geroepen is te onderzoeken en die wij zullen nagaan.

I. — SAMENSTELLING DER JURY.

Lange historische of critische uitweidingen over de jury schijnen ons overbodig en wij zullen ons bepalen bij wat noodig is om de zaak te verduidelijken.

Vanaf 1791, in Frankrijk door de *Assemblée Constituante* ingevoerd in strafzaken, werd de jury uitgebreid tot België en het Land van Luik vanaf 9 Vendémiaire, jaar IV. Zij verdween bij de vereeniging van België met Nederland, en werd opnieuw ingevoerd bij artikel 98 der Grondwet voor de strafzaken en de politieke- en persdelicten.

Heeft de jury steeds beantwoord aan de geestdrift waarmee zij in Frankrijk werd onthaald en waarmee hare herinvoering vóór 1830 in België werd geëischt? Daárover ware lang te redetwisten. Wij moeten zeggen dat, wanneer voor den Raad van State de vraag werd onderzocht of de jury zou worden gehandhaafd, de meeningen daaromtrent zeer uiteenliepen. Napoleon vatte de beraadslaging samen met te zeggen dat hij de jury aannam zoo het mogelijk bleek haar behoorlijk te kunnen samenstellen. Men ziet dat, bij den oorsprong van deze instelling, de samenstelling van de jury de aandacht van den wetgever heeft gaande gemaakt. Alsdan zooals heden ten dage, stuitte de wijze van samenstelling van de jury op eenigszins tegenstrijdige vereischten. De jury moet, zooals werd beweerd, de uitdrukking zijn van het land en buitendien moet zij nog zooveel mogelijk tegen haar taak zijn opgewassen.

Hoe heeft in België de jury de verheven taak vervuld waarmee zij door den Grondwetgever sedert bijna honderd jaar werd belast?

Ieder kent de gebreken die men bij ons en elders kan vaststellen bij de jury : gemis van beroepsopleiding en juridische kennissen, al te lichte ontroerbaarheid, overdreven afhankelijkheid van de openbare meening en van de pers.

Wij meenen niet dat het mogelijk zou zijn te betwisten dat de jury, welke zij ook zij, ooit op het stuk van bekwaamheid en wetenschap dezelfde waarborgen kan opleveren als eene magistratuur gelijk de onze. Maar men moet ook toegeven dat de redens van bestaan der jury niet hebben opgehouden van belang te zijn : hare volledige onafhankelijkheid ten aanzien van de Staatsmachten, vooral op het stuk van politiek en pers, en ook het voordeel niet te zijn opgegaan in den sleur van haar ambt, gebrek dat, bij de beroepsmagistraten, zooniet kan bestaan althans kan worden vermoed.

Zooals zij in België sedert 1830 heeft gewerkt, mag men zeggen dat de jury hare taak heeft vervuld naar geweten en in eerlijkheid, dat hare beslissingen, soms gesteund op overdreven toegevendheid of medelijden, nochtans een geheel van vonnissen uitmaken door eerlijke lieden geveld.

Sommige uitspraken van de jury hebben rechtmatige critiek uitgelokt. Maar is dit ook niet het geval met de vonnissen gewezen door de hoogste rechtscolleges?

Zoo men echter de bevoegdheid van de jury wilde wijzigen met haar te beperken, dan ware het niet onmogelijk dit te doen zonder aan de Grondwet te raken. Behalve de politieke misdrijven en de persdelicten, neemt de jury kennis van de strafzaken. De wetten van 4 October 1867 en van 23 Augustus 1919 laten de verwijzing naar de boetstraffelijke rechtbanken toe. Niets verzet zich daartegen dat dit recht van verwijzing nog worde uitgebreid door eene wijziging van de wet van 23 Augustus 1919, samen met artikel 80 van het Strafwetboek. Maar daarop willen wij geen nadruk leggen om niet buiten het kader van dit verslag te gaan.

* *

Het is wellicht onder den indruk van de woorden van Adolphe Prins, dat het eerste ontwerp tot hervorming van de jury in 1919 werd ingediend. Hij schreef :

« De jury zal een van de heerlijkste opvattingen van de rechterlijke orde blijven... omdat zij vóór alles diep menschelijk is, omdat zij geboren is

uit de verstandhouding tusschen Natie en Staatsmacht, omdat zij zich verheft boven de vooroordeelen, de wettelijke ficties, de abstracte formules, de symbolische rechtsplegingen om enkel reine klaarte en zedelijke bewijzen te dulden ; omdat zij niet is de ontoegankelijke wetenschap eener kaste of de onrechtmatige wensch van een partij, maar de waarheid zelve, zooals zij kan worden bevestigd door eerlijke en vrije mannen, die haar zoeken in den eenvoud en de rechtschapenheid van hun geweten en haar op geen anderen grondslag bouwen dan op hunne innige overtuiging. »

In den geest van dit licht geïdealiseerd tafereel ontrolde zich, in de Kamer, de behandeling over de hervorming van de jury.

« Ik hecht, zegde de heer Vandervelde, toenmalig Minister van Justitie, er het hoogst belang aan dat de jury niet meer zij een klassenjury doch wel de vertegenwoordiging van de geheele maatschappelijke gemeenschap. Dit strookt met den geest van onze democratische instellingen ; dit strookt eveneens met het belang eener goede rechtsbedeeling in strafzaken, want men heeft steeds toegegeven dat de jury moet bestaan niet uit juristen, mannen van de wet, vertrouwd met de rechtswetenschap, maar uit eerlijke en vrije mannen. De arbeidersklas gaat er fier op, evenals de overige klassen, zulke mannen in hare gelederen te tellen. »

Niemand in de Kamer had bezwaar tegen de verruiming van de kaders der jury, zoomin als iemand betwistte dat de arbeidersklas de noodige elementen telt om, op schrandere en gewetensvolle wijze, mede te werken aan de taak van de jury.

Het was echter niet gemakkelijk tot verstandhouding te komen. Naast het door eenieder toegegeven beginsel dat de jury de Natie moet zijn in de uitoefening van de rechtsbedeeling, de vertegenwoordiging van de landswet, is er een beperking waarmede door eenieder moet worden rekening gehouden, namelijk dat de jury derwijze moet worden samengesteld dat zij de hoedanigheden bezitte die men redelijkerwijze van haar mag verwachten en dat zij het vertrouwen van het land geniete.

Dit zegde Faustin Hélie reeds, wij hebben erop gewezen : « De jury is het land, doch het land bekwaam recht te spreken, want het geldt een vonnis te vellen, dat wil zeggen, deel te nemen aan een der meest kiesche verrichtingen van den menschelijken geest. Zoo elke burger het recht heeft gezworene te zijn, dan moet hij, om dit recht uit te oefenen, daartoe bekwaam zijn. Een volstrekt recht dit ambt uit te oefenen, aan al de burgers zonder onderscheid toegekend, ware een ongerijmde bepaling, want het doel en de reden van bestaan van de jury zijn een meer gezonde rechtsbedeeling ; het is dus noodig dat de voorwaarden waarin d'it ambt wordt uitgeoefend in verhouding wezen tot deze opdracht ; zooniet ware de jury in plaats van een middel van gerechtigheid, een middel van blinde verdrukking. »

*
* *

Hoe heeft tot nog toe de wetgever dit kiesche vraagstuk van de samenstelling van de jury opgelost of trachten op te lossen? Een vluchtige terugblik lijkt hier niet overbodig.

De wet van 15 Mei 1838 en die van 18 Juni 1869, die thans nog van kracht is, hebben tot de samenstelling van de jury het beginsel van den cijns en de bekwaamheid uitgebreid, dat op dat tijdstip het kiesstelsel beheerschte. Thans nog worden de gezworenen gekozen onder de burgers ingeschreven op de kiezerslijsten en die ten minste 110 frank rechtstreeksche belasting aan de Schatkist betalen en onder sommige categoriën burgers, ambtenaren of openbare lasthebbers, of gediplomeerden van het hooger onderwijs.

Dit stelsel van aanwerving heeft men gemeend te moeten wijzigen en vervangen door een stelsel dat beter strookt met ons tegenwoordig kiesstelsel.

Verschillende formules werden vooruitgezet. Een eerste ontwerp van hervorming van de jury werd door de Regeering in de Kamer ter tafel gelegd op 18 September 1919. Het strekte tot de inschrijving, op de algemeene lijst der jury, van al de algemeene kiezers, tusschen dertig en zestig jaar oud en die konden lezen en schrijven. De bestendige deputatiën moesten de lijst opmaken per rechterlijk kanton. De vrederechter voerde van deze lijst de drie vierden af, zoodat nog een vierde overbleef. De voorzitter van de rechtbank voerde op zijne beurt de drie vierden van de reeds door den vrederechter beperkte lijst af, die aldus op een zestiende werd verminderd. Ten slotte voerde nog de eerste voorzitter van het Hof van Beroep de drie vierden van dit zestiende af. Na deze achtereenvolgende afvoeringen bleef er nog een vier en zestigste van de oorspronkelijke lijst over, op de lijst der gezworenen die geroepen zouden zijn deel uit te maken van de jurys van het jaar. Onder die gezworenen, aldus op de lijst van het jaar ingeschreven, moesten worden uitgeloot, overeenkomstig de wet van 18 Juni 1869, de effectieve gezworenen en de plaatsvervangende gezworenen van den zittijd.

Dit ontwerp leverde het tweevoudig voordeel op het stelsel der wet van 1869 te eerbiedigen en, door middel van uitlezing, tot een jury te komen waarvan men mocht hopen dat zij niet beneden haar taak zou zijn.

Maar het ontwerp leverde ook dit ernstige bezwaar op de sorteering te doen geschieden op een overgrootte massa kiezers en haar aldus zeer moeilijk en onzeker te maken.

Bij dit stelsel kon de Middenafdeeling der Kamer zich niet aansluiten. Het verslag uit naam van de Middenafdeeling uitgebracht door den heer Drèze, verving het stelsel der afvoering door dit der categoriën burgers van beider kunne die alleen deel konden uitmaken van de jury. De lijst dezer burgers moest worden opgemaakt door de arrondissementscommissarissen en overgemaakt aan den voorzitter van de rechtbank der plaats waar het Hof van Assisen zitting hield.

De rechtbank ging over tot de uitloting der dertig effectieve gezworenen en der vier toegevoegde gezworenen, echter in twee trappen : een eerste uitloting duidde de dertig gemeenten aan waar deze gezworenen zouden worden genomen ; een tweede uitloting duidde den gezworene aan die elke gemeente moest leveren ; de toegevoegde gezworenen werden uitgeloot tusschen de ingeschrevenen der gemeente alwaar het Hof van Assisen zitting houdt.

De Middenafdeeling werd bij de eerste lezing door de Kamer gevolgd. Maar haar ontwerp had aldaar talrijke critieken uitgelokt, hoofdzakelijk wat betreft de keuze der categoriën, die aan de kiezers van de werkrechtshouders en van de nijverheid en den arbeid een overwegende meerderheid op het plattelandsch en verstandelijk element gaven. Na een lange beraadslaging scheen de Kamer het eens te zijn geworden om deze nieuwe categoriën aan te nemen. Maar alsdan bemerkte men dat, onder voorwendsel van bevoorrechte categoriën, men bijna al de kiezers toelaatbaar tot het ambt van gezworene had verklaard.

Na enkele maanden werd van het wetsontwerp der Middenafdeeling, dat door de Regeering werd gesteund, afgezien en de Middenafdeeling kwam terug tot de groote trekken van het ontwerp van de Regeering, toch niet zonder daar sommige voordeelen uit weg te laten ; de afvoering door de rechterlijke overheid bleef niet behouden ; al de algemeene kiezers van dertig tot zestig jaar, met inbegrip van de vrouwen, waren geroepen

om deel uit te maken van de jury ; men moest kunnen lezen en schrijven ; enkel het lot bepaalde de samenstelling van de jury in deze massa burgers.

De uitloting geschiedde als volgt :

In elke gemeente duidt de burgemeester, bijgestaan door twee schepenen, bij het lot, op de lijst der algemeene kiezers, zoo zij min dan honderd namen bevat, één naam van een kiezer aan, ten minste dertig en ten hoogste zestig jaar oud, en zoo de lijst meer dan honderd namen bevat, evenveel namen als zij malen dit cijfer bevat, en bovendien één naam voor de breuk daarboven. Hij gaat na of de kiezers wier naam werd uitgeloot kunnen lezen en schrijven ; zij die dat niet kunnen worden a'gewezen en vervangen. De lijst der aldus uitgelote kiezers werd opgemaakt en ter hand gesteld aan den voorzitter van de rechtbank der stad waar het Hof van Assisen houdt. Op deze lijst moesten de gezworenen worden uitgeloot die geroepen waren de lijst voor den zitting der Assisen te vormen.

Dit ontwerp werd in dezen zin verbeterd dat een amendement aan het openbaar ministerie en aan den beschuldigde het recht gaf den gezworene te wraken die kon lezen noch schrijven of die de taal niet machtig was waarin het onderzoek en de behandeling geschieden.

Het werd door de Kamer aangenomen op 23 Maart 1921 en aan den Senaat overgemaakt.

Bij het onderzoek door de Commissie voor de Justitie lokte dit ontwerp talrijke bezwaren uit. De geachte heer Carton zette die uiteen in zijn verslag dat eensgezind werd goedgekeurd.

Na er op gewezen te hebben dat de jury, samengesteld zooals het door de Kamer aangenomen ontwerp voorziet, vaak vele arbeiders zou tellen, zegde hij : « Wanneer men denkt aan de macht der arbeidersvereenigingen, aan de tucht die zij aan hare leden opleggen, mag men dan beweren dat in elk rechtsgeding, dat eenigszins in verband staat met de kringen van het kapitaal en den arbeid, elke beschuldigde steeds in zijne rechters zijne gelijken zal erkennen? De Kamer heeft de klassenjury willen uit het veld ruimen. Heeft zij haar integendeel niet ingevoerd ? »

En na te hebben aangetoond hoe denkbeeldig de hoop was door middel van uitloting, onder ongeveer twee millioen kiezers, twaalf eerlijke en vrije mannen aan te treffen die zitting moeten houden, besloot hij krachtdadig in dezen zin dat het stelsel door de Kamer aangenomen het bestaan van de jury zelve in gevaar zou brengen.

De geachte verslaggever uwer Commissie stelde voor terug te keeren tot de leidende gedachten van het eerste ontwerp van de Regeering : algemeene lijst van al de kiezers tusschen dertig en zestig jaar die kunnen lezen en schrijven ; geleidelijke afvoeringen door de vrederechters, den voorzitter van de rechtbank en den eersten voorzitter van het Hof van Beroep.

Zo min als zijne voorgangers had dit ontwerp het geluk de noodige verdedigers te vinden. Na een korte behandeling in den Senaat, verdween het van de dagorde en werd het door de Regeering na eenigen tijd vervangen door een nieuw voorstel, voorbereid door het Bestendig Comité voor Wetgeving en steunend op het ontwerp van de Commissie voor de Justitie van den Senaat.

Het is dit ontwerp dat wij onderzoeken.

Het schijnt dus wel moeilijk zooniet den idealen gezworene, althans op meer bescheiden wijze den man te vinden, die het best beantwoordt aan de algemeene staatkundige inrichting van het land en die tevens de beste waarborgen van gezond oordeel oplevert.

De nota gevoegd bij het ontwerp van de Regeering zet dit als volgt uiteen :

« Eensgezind heeft het Comité zich aangesloten bij het beginsel van het ontwerp der Senaatscommissie; maar het meent dat de gezworenen moeten genomen worden onder de algemeene kiezers tusschen dertig en vijf en zestig jaar die kunnen lezen en schrijven.

Het voert van zestig tot vijf en zestig den maximum-leeftijd van de gezworenen op, omdat het meent dat het juist onder de mannen van zestig tot vijf en zestig jaar is, dat men het gemakkelijkst personen kan vinden die, met een nog voldoende lichamelijke en geestelijke kracht, de vereischte ervaring en vrijen tijd hebben.

Het neemt geen beslissing wat de vrouwen betreft. Zij die geroepen of zullen geroepen worden tot het algemeen kiezerskorps, zullen dus, zoo zij kunnen lezen en schrijven, tot het ambt van gezworene worden toegelaten.

Het Comité acht dat, wat betreft de bekwaamheid tot dit ambt, geen wezenlijk en principieel onderscheid tusschen de geslachten moet worden gemaakt. De vrouwen legt men een grootere ontroerbaarheid ten laste. Het Comité houdt zich overtuigd dat, al naar gelang de individuen, de ontroerbaarheid in denzelfden graad bij de beide geslachten te vinden is, dat sommige mannen veel lichter gevolg zullen geven aan een slecht beredeneerde ontroering dan sommige vrouwen en omgekeerd.

De afvoeringen voorzien voor de opmaking der lijsten van gezworenen voor den zittijd en de wrakingen die de aangeduide jury zuiveren, schijnen een voldoende waarborg.

Het Comité was overigens van meening dat het tegenwoordig stelsel van aanwerving der jury voorgoed veroordeeld is en dat, buitendien, het stelsel der categoriën gehuldigd door de Middenafdeeling van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, in de practijk op onoverkomelijke bezwaren zou stuiten; dit was de meening van al de leden van het Comité en van de toegevoegde leden.

De algemeene lijst der gezworenen zal opgemaakt worden door de Bestendige Deputatie der provincie op de gegevens verstrekt door de gemeentebesturen; zij moet nagaan, voor elken burger op deze lijst vermeld, of hij lezen en schrijven kan en, in de Vlaamsche provinciën en in de arrondissementen Brussel en Leuven, of hij eene of beide landstalen kent. In den tegenwoordigen toestand en zoolang het tijdperk niet is aangebroken dat al de burgers, die ten minste dertig jaar oud zijn, lagere studiën zullen hebben gedaan en houder zullen zijn van een diploma waaruit dit blijkt, moet de vraag of een burger lezen en schrijven kan worden opgelost door het gemeentebestuur en door de Deputatie, volgens de inlichtingen die zij kunnen inwinnen, vermits in geval van twijfel daaromtrent, het volstaan zal den burger niet op de lijst te vermelden, zoo lijkt het wel dat dit geen onoverkomelijke moeilijkheid is.

De kennis van de beide landstalen kan enkel met zekerheid worden uitgemaakt door de verklaring van den belanghebbenden persoon. Het ontwerp (art. 7) legt aan de kiezers, die daartoe worden opgevorderd, de verplichting op dienaangaande een verklaring bij het gemeentebestuur af te leggen, en het voorziet een straf (art. 19) in geval van onnauwkeurige verklaring. Deze straf is van toepassing op elke onnauwkeurige verklaring die een burger mocht afleggen om te ontsnappen aan het ambt van gezworene.

Een dergelijke bepaling bestond reeds in het Strafwetboek van 1810 (art. 236); het Wetboek van 1867 heeft haar niet overgenomen, omdat zijne opstellers gemeend hebben dat zij beter op haar plaats was in het Wetboek van Strafvordering, waarvan zij de herziening in het vooruitzicht stelden.

Het Comité was van meening dat de lijsten, opgemaakt door de Bestendige Deputatie, zooals het ontwerp van de Regeering het voorstelt, achtereenvolgens drie herzieningen moeten ondergaan. Dit is inderdaad noodig zoo men rekening houdt met de hoedanigheden van verstand, rechtschapenheid, eerbaarheid, ondervinding van menschen en zaken, die elke burger, geroepen tot het ambt van gezworene, moet bezitten. Evenals in het ontwerp van de Regeering, wordt de zorg van de afvoeringen toevertrouwd, in het ontwerp van het Comité, aan den vrederechter, aan den voorzitter van de rechtbank van eersten aanleg en aan den eersten voorzitter van het Hof van Beroep.

Opdat het werk van den vrederechter, dat beslist het belangrijkste is, met de meeste waarborgen zou worden verricht, schrijft de voorgestelde tekst aan dezen magistraat voor ruggespraak te houden, wat elke gemeente betreft, met den commissaris van politie of, bij ontstentenis dezes, met den burgemeester; hij zal aldus op meer volledige en nauwkeurige wijze dan schriftelijk de noodige

inlichtingen bekomen ; eveneens zal de voorzitter van de rechtbank van eersten aanleg, trouwens bijgestaan door de twee oudste leden van de rechtbank en ten overstaan van het openbaar ministerie, slechts overgaan tot de afvoering waarmede hij is belast, na den vrederechter van elk kanton te hebben gehoord, wat betreft de burgers van zijn kanton die op de lijsten werden ingeschreven.

Het Comité heeft gemeend dat de achtereenvolgende afvoeringen enkel de helft en niet de drie vierden moesten bedragen, zoodat in de steden van minder belang waar de Assisen zitting houden, een tamelijk groot aantal toegevoegde gezwoeren op de lijst zouden voorkomen met het oog op de gemakkelijke toepassing van de wet op het taalgebruik.

Dezelfde reden zet het Comité aan de intrekking voor te stellen van artikel 101 der wet van 18 Juni 1869, dat de gezwoeren, die aan al de hun gedane vorderingen hebben voldaan in den loop van een zittijd, vrijstelt van te zetelen gedurende de volgende zittijden (art. 9).

Voor het overige blijven al de tegenwoordige regelen voor de opmaking der algemeene gezwoerenlijst en voor de uitloting van de lijst der gezwoeren voor den zittijd behouden, behalve, zooals wij zullen zien, de verhooging van het getal toegevoegde gezwoeren. »

Men ziet dat het laatstgekomen der wetsontwerpen tot hervorming der jury uitsluitend van hetzelfde standpunt uitgaat als het eerste ontwerp dat aan de Kamer werd voorgelegd en als dit welk ten slotte door deze vergadering werd aangenomen. Het doet de samenstelling van het rechtscollegie uitsluitend op een kiesinrichting steunen.

Is dit eene logische gelijkstelling? Moet de samenstelling der jury ons kiesrecht in al zijne evolutiën op den voet volgen?

Schrandere geesten hebben het betwist. De heer Tschoffen reeds weigerde zijn stem aan het ontwerp van de Regeering zeggende dat hij geen vrede had met het simplistisch begrip dat al de hoedanigheden die men van een gezwoerene eischen kan gelijkstelt met die waarmede men zich tevreden stelt om kiesrecht te verleenen. En de geachte heer Speyer, bij de behandeling in den Senaat, erkende dat er een vaag doch niettemin werkelijk verband bestaat tusschen het recht te oordeelen en het recht te kiezen. Hij voegde er echter bij dat men dit verband niet moet overdrijven.

« Want op stuk van zaken, zegde de heer Speyer, is het kiesrecht het recht te zeggen wat de volkswil is en men begrijpt goed — of ten minste wij democraten begrijpen goed — dat elke burger het recht heeft deel te nemen aan de Regeering van zijn land en dat de wil van de meerderheid de overhand moet hebben.

» Maar waar het geldt een vonnis te vellen, daar is het geen zaak van wil meer die op het spel staat ; het geldt hier niet meer te zeggen wat de volkswil is ; het geldt het opsporen van de waarheid, dat wil zeggen, het wikken en wegen van vaak tegenstrijdige bewijzen. Dat is echter een zeer kiesche taak. Ik persoonlijk houd mij overtuigd dat men onder de arbeidersklas eveneel verstandige mannen vindt als onder elke andere maatschappelijke klas ; ik meen ook dat het gemiddeld peil van de rechtvaardigheid, de onbaatzuchtigheid, de onpartijdigheid, de rechtschapenheid merkelijk hetzelfde is in al de maatschappelijke standen.

» Maar ik meen niet dat men in denzelfden graad in al de standen van de maatschappij mannen kan vinden die de noodige geestesgaven en verstandelijke opleiding bezitten om met genoeg doorzicht tegenstrijdige argumenten te onderscheiden. Dit is een zeer kiesche en moeilijke werking van den geest, en men kan zich afvragen of zij, die hunnen geest daar sedert lang niet hebben op toegelegd, zulken ingewikkelden en zwaren arbeid kunnen verrichten. Een der hoofdvereischen voor het vervullen van zulken arbeid is de gewoonte van de geestesinspanning. »

Zoo wij ons volgaarne aansluiten bij de hulde door dezen redenaar gebracht aan de arbeidersklas, toch kunnen wij enkel akkoord gaan met zijne opwer-

pingen tegen het beginsel dat aan al de burgers het recht verleent gezwo-
rene te zijn, onder het vage voorwendsel dat, vermits zij bekwaam zijn te
kiezen, zij eveneens bekwaam zijn te oordeelen.

Beteekent dit dat geen hervorming wenschelijk is en geen gelukkige
wijziging mogelijk?

Wij achten integendeel dat het kader van de jury moet worden verruimd,
dat men daarin nieuwe elementen moet opnemen, dat deze instelling moet
worden verjongd, want zij steunt op een cijns die thans geen waarborg meer
oplevert en op categoriën die blijkbaar al te beperkt zijn.

*
* *

Wij meenen de redenen die tot ons besluit leiden genoegzaam verklaard
te hebben.

Wij kunnen ons niet aansluiten bij het ontwerp van de Regeering. Dit
ontwerp heeft dezelfde gebreken als het eerste wetsontwerp dat bij de
Kamer werd ingediend, waar het als bekwaamheidsbewijs der gezworenen,
van dezen slechts vergt te kunnen lezen en schrijven. Ver van dit ontwerp
te verbeteren verergert het er de draagwijdte van, doordien het de opvol-
gende afvoeringen slechts tot op een achtste van de algemeene lijst her-
leidt.

Wij meenen niet bij een derwijze ingerichte jury de hoedanigheden te
vinden die noodig zijn voor een goede rechtsbedeeling.

Wij stellen voor de algemeene lijst der gezworenen volgens twee onder-
scheiden reeksen op te maken. De eerste zou een zeker aantal algemeene
kiezera tellen, die kunnen lezen en schrijven, door het lot aangeduid op de
lijst der kiezers ten bedrage van een op honderd of een breuk van honderd.
De uitloting zou gedaan worden door toedoen van den burgemeester van
elke gemeente bijgestaan door twee schepenen. De burgemeester zou
nagaan of de kiezers, wier namen zijn uitgekomen, kunnen lezen en schrij-
ven.

De tweede reeks zou al de algemeene kiezers bevatten die niet voorkomen
bij degenen die door het lot werden aangewezen en die houder zijn van een
diploma van hooger onderwijs of van een gehomologeerd getuigschrift van
bijwoning van een volledigen leergang van middelbaar onderwijs van den
hoogeren graad, zonder onderscheid tusschen de openbare of vrije inrich-
tingen.

Van deze lijsten per gemeenten opgemaakt, zou de Bestendige Deputatie
een algemeene lijst per rechterlijk kanton opstellen.

De kantonale lijsten, achtereenvolgens aan den vrederechter, aan den
voorzitter der rechtbank en aan den eersten voorzitter van het Hof van
Beroep overgemaakt, zouden telkens met de helft verminderd worden,
zooals voorzien wordt door het ontwerp der Regeering, dat we insgelijks
voorstellen aan te nemen wat de andere bepalingen inzake vorming der
jury betreft.

Wij meenen dat de aldus samengestelde algemeene lijst der jury aan al
de democratische wenschen beantwoordt en daarbij haar intellectueel
gehalte behoudt en zelfs verhoogt. Wij denken dat zij beter dan met het
huidig stelsel, ook beter dan met de tot dusverre voorgestelde stelsels, de
verschillende klassen der maatschappij vertegenwoordigt, zonder over-
heersching van de eene ten nadeele van een andere.

Indien men eenige vrees mocht koesteren ten opzichte van de afvoeringen
door de magistratuur, dan brengen wij de woorden in herinnering die de
heer Vandervelde uitsprak in de vergadering van de Kamer op 16 December

1920. De geachte toenmalige Minister van Justitie zegde : « Ik geloof stellig, Mijne Heeren, dat dit stelsel der afvoeringen ernstige waarborgen zou hebben gegeven. Men kan invoeren dat de magistraten gelast met de sorteer- ring sommige reeksen van aanneembaren voor de jury zouden kunnen van de hand wijzen. Het zou van hun willekeur kunnen afhangen de arbeiders of de landbouwers volkomen uit te sluiten, doch ik moet hier dadelijk toe- voegen dat ik diep overtuigd ben dat, indien het Parlement een wet stemde waarbij gezegd wordt dat de jury de Natie moet weerspiegelen en dat al de klassen er bij moeten vertegenwoordigd zijn, er in België geen magistraat zou gevonden worden om die wet te saboteeren en een jury te vormen die niet de weergave zou zijn van het land zelf. »

*
* *

Wij stellen U voor U aan te sluiten bij de bepalingen van het wetsontwerp van de Regeering die voor doel hebben de toepassing van de wet op het taalgebruik volkomen te vrijwaren. De nota van de Regeering zegt in dit opzicht dat de zaken die in de Vlaamsche provinciën en in Brabant moeten gevonnisd worden van verschillenden aard zijn : voor sommige is de rechts- pleging Vlaamsch, voor andere is zij Fransch, er zijn er ten slotte waarvan de rechtspleging Vlaamsch is doch waar de verdediging in het Fransch wordt voorgedragen ; vandaar de noodwendigheid juryleden te hebben die het Vlaamsch, het Fransch of beide talen machtig zijn. De Regeering stelt met dat doel voor het aantal toegevoegde juryleden van vier op dertig te brengen.

Wij stellen ook voor de wijziging aan te nemen die in het ontwerp van de Regeering wordt vermeld en waarbij het den voorzitter van het assisenhof toegelaten wordt den verdediger van den beklaagde te ontbieden om te weten of hij, indien hij in het Fransch pleit, ja of niet bij machte is de behandeling in de Vlaamsche taal te begrijpen.

*
* *

Moeten de vrouwen als juryleden aangenomen worden ?

Het ontwerp van de Regeering sluit haar niet uit op de lijst en wij kennen geen overwegende reden om haar niet te laten zetelen. In de Kamer werd evenwel gewezen op den te zwaren last dien haar zou kunnen opgedragen worden en ook op het feit dat zij zouden kunnen geroepen worden om in schandelijke zaken te zetelen. Zou de oplossing niet kunnen gevonden worden in dien zin dat de vrouwen, die voorkomen op de lijsten van gezwo- renen, ten allen tijde het recht zouden hebben te vragen ontslagen te worden zonder eenige reden te moeten opgeven.

II. — SAMENSTELLING VAN HET HOF VAN ASSISEN.

Moeten de bijzitters afgeschaft worden ?

Wij meenen duidelijk van niet. Zeer goede redenen verzetten er zich tegen en de bewijsvoering die aangehaald wordt om hun afschaffing te billijken schijnt niet stevig te zijn.

Het is van belang aan het Hof van Assisen het gezag te behouden dat een rechtscollege, uit ten minste drie rechters samengesteld, aankleeft. Bij de bespreking der wet van 1869 werden voorstellen, om het Hof van Assisen samen te stellen uit drie of vijf raadsleden, verworpen. Men begrijpt waarom. Doch het komt werkelijk niet overdreven voor in den zetel van het Hof van Assisen, benevens den voorzitter, twee bijzitters te behouden.

Merkt men trouwens niet dat de aanwezigheid van een enkel magistraat bij het voorzitterschap van de assisen, zijn ambt dikwijls heel moeilijk, om niet te zeggen gevaarlijk maakt? Men antwoordt dat, sedert de jury over de straf mag beraadslagen krachtens de wet van 23 Augustus 1919, de opdracht van de bijzitters veel van haar belang verloren heeft.

Onderschat men echter de medehulp niet van de bijzitters tijdens den duur van het onderzoek, bij de talloze incidenten van behandeling die kunnen oprijzen, die de advocaten van de verdediging kunnen uitlokken en waarover dadelijk moet beslist worden?

Zelfs de meest bekwame en ondervindingrijke magistraat kan in sommige omstandigheden aarzelen of zich in verlegenheid bevinden. Denkt men niet dat men hem een kostbare hulp zou ontnemen door de afschaffing der bijzitters, met hem alleen te plaatsen vóór de moeilijkheden, die bijna altijd onvoorzien zijn en meer voorkomen dan men wel denken zou?

III. — INTREKKING VAN HET RECHT DER HOVEN VAN ASSISEN DEN VRIJGESPROKEN BESCHULDIGDE TE VEROORDEELEN TOT BETALING VAN SCHADELOOSSTELLING AAN DE BURGERLIJKE PARTIJ.

Het ontwerp der Regeering stelt de intrekking voor van de bepaling van artikel 358 van het Wetboek van Strafvordering die het Hof van Assisen met het recht bekleedt den vrijgesproken beschuldigde tot betaling van schadeloosstelling aan de burgerlijke partij te veroordeelen.

Wij kunnen ons bij dit voorstel niet aansluiten. Wij meenen dat men aan de burgerlijke partij het recht niet moet ontnemen schadeloosstelling te vragen aan den vrijgesproken beschuldigde.

Welke is de draagkracht van bedoelde bepaling? Als de jury verklaart dat de betichte niet schuldig is, dan beteekent deze uitspraak alleen dat hij geen misdaad heeft bedreven die onder de toepassing valt der strafwet. Doch, bij ontstentenis van alle uitgedrukte redenen, zou men er niet kunnen uit afleiden dat het stoffelijk feit niet bestaat, dat de beschuldigde er niet de dader van zou zijn of er niet zou aan deel genomen hebben; daarom heeft het Hof van Assisen in geval van vrijspraak een bevoegdheid die niet behoort aan de boetstraffelijke of politierechtbanken. (*Cass. fr.*, 26 December 1857. *D. P.*, 1864, I, 319).

Verlangt men een voorbeeld? Als de jury heeft verklaard dat een beschuldigde niet schuldig is aan een bedrieglijke ontvreemding ten nadeele van eene erfenis, dan kan het Hof van Assisen, het feit beschouwd en ontdaan van elk karakter van bedrog, tegen den vrijgesproken beschuldigde en rekening houdend met de schade die hij aan de burgerlijke partij heeft berokkend, een veroordeeling tot betaling van schadeloosstelling uitspreken. Door de verklaring dat de vrijgesproken beschuldigde onwettig onttrokken fondsen, van een erfenis afhankelijk, in bezit houdt, en hij door ze niet in het inventaris op te geven een onvolkomen misdrijf heeft bedreven, geeft de uitspraak van het Hof van Assisen genoeg te kennen waarin de schuld van den beschuldigde verschilt met het misdadig feit door de jury van de hand gewezen en geeft het Hof voldoende redenen op van zijn besluit. (*Cass. fr.*, 9 Augustus 1900; *D. P.*, 1900, I, 566; zie ook *Cass. belge*, 24 September, 16 November 1920; 22 Februari, 5 April, 9 Mei en 13 Juni 1921; *Pas.*, 1921, I, blz. 89, 129, 263, 312, 368 en 400).

De intrekking van de bepaling van artikel 358 van het Wetboek van Strafvordering zou voor gevolg hebben de burgerlijke partij te verplichten haar tot een ander rechtscollege dan het Hof van Assisen te wenden om de schadeloosstelling te verkrijgen waarop zij, ondanks de uitspraak van de jury, stellig recht kan hebben.

Het is van belang er op te wijzen dat het ontwerp van de Regeering niet gewild heeft dat in geval van vrijspraak van den beschuldigde, de burgerlijke partij altijd zou veroordeeld worden tot de soms aanzienlijke kosten van het geding. Eenigszins achteruitwijkend voor een der logische gevolgen van het ontwerp, verleent zij (art. 28) bij wijziging van artikel 369 van het Wetboek van Strafvordering, aan den Voorzitter van het Hof van Assisen, een recht van beoordeeling met hem toe te laten de burgerlijke partij die verliest te verwijzen tot betaling van al de kosten of een gedeelte er van aan den Staat en aan den beschuldigde.

IV. -- Het ontwerp van de Regeering stelt ten slotte de intrekking voor van de wet van 15 April 1878 op de groote assisen.

Hierover is iedereen het eens, daar deze wet tot dusverre voor geen enkel geval van toepassing was.

* *
* *

De Commissie voor de Justitie heeft het onderhavig verslag goedgekeurd.

Sommige leden hebben echter de meening uitgedrukt het ambt van gezworene uit te breiden tot de houders van sommige diplomas en beroeps-onderwijs van hoogen graad.

Andere leden verklaarden voorstander te zijn van de intrekking van het recht van het Hof van Assisen den vrijgesproken beschuldige tot betaling van schadeloosstelling aan de burgerlijke partij te veroordeelen.

De Verslaggever,
G. MEYERS.

De Voorzitter,
Graaf GOBLET d'ALVIELLA.